Označování potravin

Mgr. Ing. Eva Trávníčková

Státní zemědělská a potravinářská inspekce

esf evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zemědělská fakulta
Faculty of Agriculture

Profil Státní zemědělské a potravinářské inspekce

Zaměření kontrol:

- hygienické podmínky
- bezpečnost potravin
- složení potravin
- klamavé a agresivní obchodní praktiky
- oprávněnost podaných spotřebitelských podnětů atd.

2013 - 35 000 kontrol:

- maloobchod 26 000
- velkoobchod 1 700
- výroba 9 000
- ostatní cca 3 000

- Do 31. 12. 2014 – **41 000** provozoven, 425 zaměstnanců, z toho 230 inspektorů

- Od 1. 1. 2015 – **106 000** provozoven, 465 zaměstnanců, z toho 265 inspektorů

Původ potraviny
Bezpečnost
Senzorické vlastnosti
CENA
Označení
„Analytické“ složení potraviny
Obal

Označování potravin
Legislativa

Právní předpisy ČR:

- ✓ **Zákon č. 110/1997 Sb.**, v platném znění, o potravinách a tabákových výrobcích
- ✓ **Vyhláška č. 113/2005 Sb**., v platném znění, o způsobu označování potravin a tabákových výrobků – stanoví podrobnější požadavky na označování potravin obecně
- ✓ **Komoditní vyhlášky**

Právní předpisy EU:

- ✓ **Nařízení č. 178/2002** kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva
- ✓ **Nařízení č. 1169/2011** o poskytování informací o potravinách spotřebitelům

Nařízení (EU) č. 1169/2011

- Cíl nařízení: poskytnout konečnému spotřebiteli základ, **aby mohl učinit informovaný výběr** (konečný spotřebitel by měl snadno porozumět informacím uvedeným na obale, jednoduché a srozumitelné údaje)
- na **balené potraviny**
- **zabalené a nebalené**: povinně dle nařízení **alergeny**, jinak postup dle **§§ 7 a 8 zákona č. 110/1997 Sb**. o potravinách
- pokrmy - **§ 9a zákona č. 110/1997 Sb**.

- účinnost většiny ustanovení od **13. 12. 2014**

(výjimky čl. 55 – výživové údaje – od 13. 12. 2016)

Seznam povinných údajů (čl. 9)

1. název potraviny
2. seznam složek
3. **Látky způsobující alergie nebo nesnášenlivost = alergeny**
4. množství složky nebo skupiny složek
5. čisté množství potraviny
6. datum minimální trvanlivosti nebo datum použitelnosti
7. podmínky uchování nebo podmínky použití
8. jméno nebo obch. název a adresa PPP
9. **země původu nebo místo původu**
10. návod k použití
11. obsah alkoholu - nápoje nad 1,2 % alkoholu
12. **výživové údaje**

Další povinné údaje (čl. 10, příloha III)

- „baleno v ochranné atmosféře“
- „se sladidlem“
- „obsahuje aspartam (zdroj fenylalaninu)“
- „obsahuje lékořici“
- „obsahuje kofein – není vhodné pro děti a těhotné ženy“
- „s přidanými rostlinnými steroly“
- datum zmrazení – „zmrazeno dne“

Povinné údaje

- povinná velikost písma
- povinný český jazyk
- **stejné zorné pole:**

- údaje v čl. 9 odst. 1 písm. a), e) a k)

= název, množství, obsah alkoholu

- údaje čl. 30 odst. 1 a 2 (výživové údaje)
- výživové nebo zdravotní tvrzení

+ množství látky/látek, k nimž se vztahuje

- **slovy a čísly**

není možné je nahradit symboly,

piktogramy nebo obrázky – jen navíc

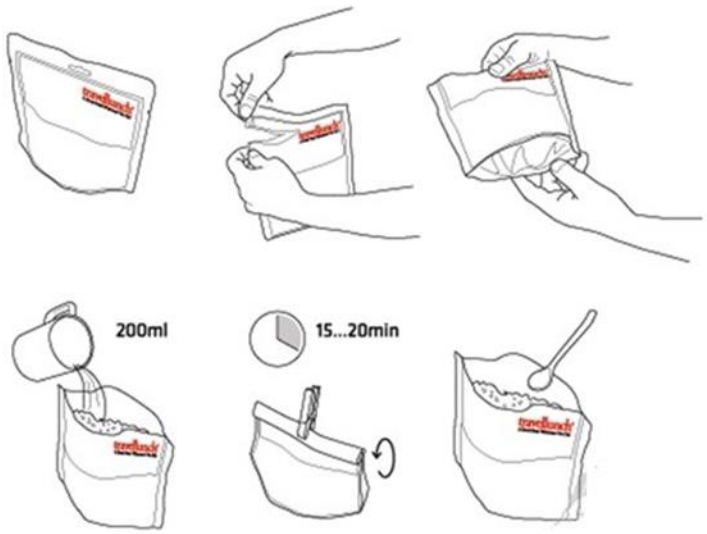

Povinná velikost písma

- Povinná velikost písma – **1,2 mm**
- výjimky pro použití min. velikosti písma – obaly jejichž největší plocha je menší než 80 cm^2 – **0,9 mm**
- EK – stanovení pravidel k čitelnosti
- Text pouze velkými písmeny – equivalent „A“

Velikost písma
největší plocha obalu

stěna s největším povrchem

povrch koule

obal typ válec – povrch plochy kolem dokola

Velikost písma a největší plocha obalu

Největší plocha NENÍ etiketa

Etiketa

Největší plocha

Název potraviny – čl. 17

- **zákonný název** – v ČR dle komoditních vyhlášek – druh, skupina potraviny = Zpracované ovoce – džem výběrový extra (vyhl. 157/2003 Sb.)
- **vžitý název** – čabajka
- **popisný název** - u potravin neuvedených v komoditní vyhlášce se název odvozuje od použité suroviny nebo technologie (lososová pomazánka, jahodové knedlíky, …)
- nesmí být nahrazen názvem chráněným jako duševní vlastnictví nebo obchodní značkou

Seznam složek – čl. 18 - 20

- uvede se nadpisem „**složení**“: složky dle hmotnosti v okamžiku použití při výrobě

- **seznam se nevyžaduje**: čerstvé ovoce a zelenina, sycené vody, kvasné octy, mléko, tvaroh, jednosložkové potraviny s názvem totožným jako je název složky

Značení alergenů

- čl. 21 + příl. II nařízení 1169/2011
- Zvýraznění od ostatních složek v seznamu – cílem je jasné odlišení
- Zvýraznění alergenů v seznamu složek zajišťuje, že spotřebitelé seznam složek i nadále kontrolují
- Alergie i na jiné látky, než jsou uvedeny v seznamu alergenů → nelze označení „bez alergenů“
- Pokud není uveden seznam složek uvedou se alergeny slovem „obsahuje“ s jejich výčtem
- Nevyžaduje se, pokud název odkazuje na alergen

Značení alergenů

- zvýrazní se část nebo celek – sušené **<u>mléko</u>** x **<u>sušené mléko</u>**
- pokud jsou všechny složky alergeny – odlišení celku od ostatních povinných údajů

- uvedení kategorií z přílohy II ve složení je nutné jen pokud složka jasně neodkazuje na alergen
  - **kapr**
  - tapeska křížová (**měkkýš**)
  - solea evropská, mořský jazyk, (**ryba**)

- **živá jogurtová kultura** – nepatří mezi látky vyvolávající alergie podle nařízení 1169/2011

Značení alergenů

- ✓ Složení: cukr, kakao, **laktóza**, rýžová mouka, **arašídy**
- ✓ Složení: cukr, kakao, LAKTÓZA, rýžová mouka, ARAŠÍDY
- ✓ Složení: cukr, kakao, laktóza, rýžová mouka, arašídy
- ✓ Složení: cukr, kakao, laktóza, rýžová mouka, arašídy
- ✓ Složení: cukr, kakao, laktóza rýžová mouka, arašídy
- ✘ Složení: cukr, kakao, *laktóza*, rýžová mouka, *arašídy*

Čisté množství – čl. 23 + příl. IX

- tekuté produkty – objemové jednotky

(např. nápoje, oleje, mléko)

- ostatní – hmotnostní jednotky

(např. zmrzliny, kečup, jogurt)

- polotuhé, polotekuté – může být stanoveno vyhláškou

Země původu - čl. 26

- uvádění země původu nebo místa provenience u čerstvého, chlazeného nebo zmrazeného vepřového, skopového, kozího a drůbežího masa (země chovu a země porážky) - nařízení (EU) č. 1337/2013
- od 1. dubna 2015 (s možností doprodání zásob)

- pokud by opomenutí údaje **mohlo uvést spotřebitele v omyl** ohledně skutečné země původu (mapy, značky -český produkt),

- **země původu primární složky** – po přijetí prováděcích aktů

- pro další potraviny – jen zprávy Komise

Výživové údaje

- **povinné od 13.12. 2016**

- před 13.12.2016
- dobrovolně uvedené→1169/2011

- Potraviny bez NO po 2016 – vyčerpání již vyrobených (balených) potravin

Nevztahuje se na zásoby obalů

Výživové údaje

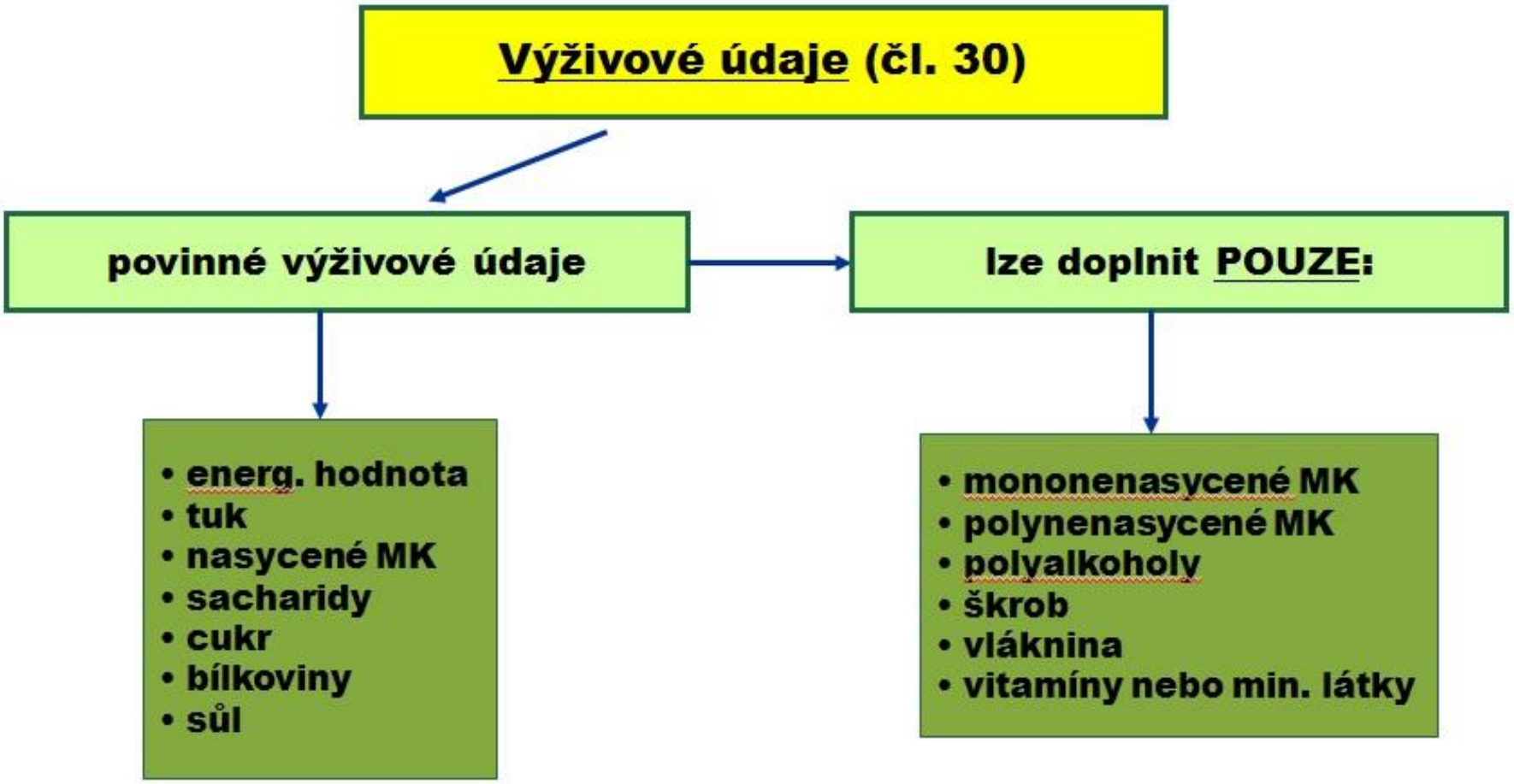

Vypuštění výživových údajů

- doplňky stravy – směrnice 2002/46/ES vyhláška
- přírodní min. vody – směrnice 2009/54/ES vyhláška
- největší plocha je menší než 25 cm^2
- nápoje s obsahem alkoholu nad 1,2% obj.
- potraviny dodávané v malých množstvích přímo konečnému spotřebiteli

Vypuštění výživových údajů

- Nezpracované produkty obsahující jedinou složku nebo skupinu složek
- Produkty zpracovaní pouze zráním, které obsahují jedinou složku nebo skupinu složek
- Byliny, koření nebo jejich směsi
- Sůl
- Stolní sladidla
- Bylinné a ovocné čaje
- Kvasné octy
- Aromata
- Přídatné látky
- Pomocné látky
- Potravinářské enzymy
- Želatina
- Želírující složky
- Kvasnice
- Žvýkačky

Výživové údaje - opakování (čl. 30)

Lze opakovat tyto údaje:

- **energetická hodnota**

NEBO

- **EH spolu s množstvím tuku, nasycených mastných kyselin, cukrů a soli**

- opakované údaje (čl. 30 odst. 3)
- v hlavním zorném poli a velikostí písma min. 1,2 mm

- uzavřený seznam – není možné rozšiřovat!

- lze i v jiném formátu než tabulka nebo v řadě za sebou

Způsob uvádění výživových údajů (čl. 34)

Povinné výživové údaje (čl. 30 odst. 1)
Dobrovolné výživové údaje (čl. 30 odst. 2)

→

- stejné zorné pole
- velikost písma min. 1,2 mm
- společně ve srozum. formátu
- pořadí dle přílohy XV
- v tabulce s číselnými hodnotami, případně v řadě za sebou (při nedostatku místa)

Opakované údaje (čl. 30 odst. 3)

→

- hlavní zorné pole
- velikost písma min. 1,2 mm
- i v jiném formátu než povinné výživové údaje

Výživové údaje – formy vyjádření

čl. 32 + příloha XIII a příloha XV

- EH a obsah živin - **měrné jednotky** – kJ/kcal, g, (vitamíny a min. látky – mg, µg) – příloha VIII a příloha XV
- vyjádření na 100g nebo 100ml – dle jednotek (čistého množství)
- obsah vitamínů a min.látek – na 100g nebo 100ml a jako % podíl referenčních hodnot příjmu na 100g nebo 100ml (dle přílohy XIII)
- NAVÍC - EH a obsah živin lze vyjádřit v jako % podílu ref. hodnot příjmů na 100g nebo 100ml (dle přílohy XIII)
- V těsné blízkosti uvést „Referenční hodnota příjmu u průměrné dospělé osoby (8 400 kJ/2 000 kcal)“

Výživové údaje – formy vyjádření

Za určitých podmínek lze vyjádřit výživové údaje na porci nebo jednotku spotřeby:

- velikosti porce nebo spotřební jednotky je definována
- uveden počet porcí nebo jednotek obsažených v balení
- snadno srozumitelné (text, obraz, symbol..)
- v těsné blízkosti NO

Dobrovolné informace – čl. 36

- musí splňovat požadavky dle kap. IV oddíly 2 a 3

- nesmí uvádět v omyl, nesmí být nejednoznačné a matoucí

- nesmí být uvedeny na úkor prostoru pro povinné informace

Novela zákona č. 110/1997 Sb.

Balené potraviny - § 6

- **údaj o třídě jakosti** (pokud stanoví vyhláška nebo předpis EU)
- **seznam složek u nápojů nad 1,2 % obj. alkoholu**
- **symbol „e“ - možné po splnění požadavků zák. o metrologii**
- **další údaje, stanoví-li tak vyhláška nebo veterinární zákon**
- **požadavky nařízení (EU) č. 1169/2011 – čl. 9 a čl. 10**

❑ **povinnost uvést šarži zachována – ustanovení § 9**

Novela zákona č. 110/1997 Sb.

Potraviny zabalené bez přítomnosti spotřebitele - § 7

- **Na obalu**
  - **název a adresa PPP, <u>který potravinu vyrobil</u>**
  - **název potraviny**
  - **čisté množství**
  - **seznam složek**
  - **země původu (podle nařízení (EU) č. 1169/2011)**
  - **způsob uchování**
  - **DMT/DP**
  - **údaje podle čl. 10 odst. 1 nařízení (EU) č. 1169/2011 (např. „se sladidly“)**
  - **údaje podle čl. 44 odst. 1 písm. a) nařízení (EU) č. 1169/2011 (alergeny)**
  - **údaj o množství hlavní složky (pokud stanoví vyhláška)**
  - **údaj o třídě jakosti (pokud stanoví vyhláška)**
  - **případné další údaje dle specifických vyhlášek nebo předpisů EU**
  - **způsob označení – prováděcí právní předpis**

Novela zákona č. 110/1997 Sb.

Nebalené potraviny - § 8

- **V těsné blízkosti potraviny**
  - název a adresa PPP, **který potravinu vyrobil**
  - název potraviny
  - údaj o množství hlavní složky (pokud stanoví právní předpis)
  - údaj o třídě jakosti (pokud stanoví právní předpis)
  - země původu (podle nařízení EU č. 1169/2011)

- **V blízkosti místa nabízení k prodeji**
  - datum použitelnosti (nebo až na etiketu potraviny zabalené na žádost spotřebitele)
  - údaj o přítomnosti alergenů (způsobem dle nařízení (EU) č. 1169/2011)

- **Na vyžádání spotřebitele nebo jinou formou zpřístupnit**
  - seznam složek
  - množství zdůrazněné složky

Děkuji za pozornost

eva.travnickova@szpi.gov.cz